

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

AKTUALI PRAKTIKA CIVILINĖSE BYLOSE

2020 m. lapkritis

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2A-673-407/2020](#), spręsdamas dėl bendrovės vadovo civilinės atsakomybės neapsaugant bendrovės komercinių paslapčių ir konfidencialios informacijos nuo trečiųjų asmenų, Lietuvos apeliacinio teismo (toliau – ir LAPT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad pareiga saugoti sužinotas komercines paslaptis kyla iš įstatymo, nepriklausomai nuo komercinės paslapties gavėjo teisinio statuso – ar jis yra akcininkas, darbuotojas, ar kitas komercinę paslaptį gavęs asmuo. Todėl atsakovas, žinodamas, jog teikiama informacija reikalinga vykstančioms deryboms dėl bendrovės pirkimo ir pardavimo, teikdamas informaciją asmenims, turintiems teisę ją gauti, neturėjo papildomų pareigų informuoti apie tokios informacijos saugojimą dėl to, kad pareiga saugoti tiek konfidencialią informaciją, tiek komercinę paslaptį tretiesiems asmenims šiuo atveju kilo iš įstatymo.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1206-790/2020](#), nagrinėdamas žyminio mokesčio mokėjimo ir atleidimo nuo jo mokėjimo pagrindų taikymo klausimą, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija pažymėjo, kad aiškinimas, jog Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK) ir kituose įstatymuose numatyti atleidimo nuo žyminio mokesčio pagrindai taikomi tik už CPK 83 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai nurodytus dokumentus (ieškinius, priešieškinius, pareiškimus, apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat už prašymus atnaujinti procesą), neatitiktų žyminio mokesčio lengvatų nustatymu siekiamų tikslų – palengvinti teisės į teisminę gynybą įgyvendinimą asmenims, ginantiems svarbiausias asmens teises, asmenims, kurių materialinė padėtis yra sunki, bei su viešojo, valstybės ar savivaldybės interesų gynimu susijusiais atvejais. Poreikis atleidžiamiems nuo žyminio mokesčio asmenims palengvinti teisės į teisminę gynybą

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Įgyvendinimą išlieka nepriklausomai nuo teismui paduodamų procesinių dokumentų pobūdžio ir formos, kadangi minėti asmenys, įgyvendindami teisę į teisminę gynybą, gali būti suinteresuoti pateikti teismui ne tik pagrindinius reikalavimus, susijusius su ginčo dalyku, bet ir su šiais reikalavimais susijusius kitus dokumentus, kuriais reiškiami procesinio pobūdžio prašymai (pvz., prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemonės, atskiruosius skundus). Poreikis atleisti tam tikrus asmenis nuo žyminio mokesčio mokėjimo egzistuoja ir paduodant atskiruosius skundus bankroto ar restruktūrizavimo bylose. Šiose bylose asmenys taip pat gina svarbiausias savo teises (pvz., darbuotojai). Bankroto ar restruktūrizavimo bylose ginami valstybės, savivaldybės interesai. Be to, tokiose bylose dalyvauja ir asmenys, kurių materialinė padėtis sunki (pvz., asmenys, turintys teisę į antrinę teisinę pagalbą, kiti bankrutuojantys ar restruktūrizuojami asmenys) ir pan. Tokių asmenų teisės ginti atitinkamus interesus bankroto ar restruktūrizavimo bylų proceso metu būtų apsunkintos reikalavimu sumokėti žyminį mokestį už šiose bylose paduodamus atskiruosius skundus, ypač įvertinus tai, kad tokiose bylose teismas daugumą kylančių klausimų išsprendžia priimdamas nutartis, kurios gali būti skundžiamos atskiraisiais skundais (žr., pvz., Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo 13 straipsnio 4 dalį, 19 straipsnio 1 dalį, 22 straipsnio 2 dalį, 23 straipsnio 4, 6 dalis, 24 straipsnio 1 dalį, 25 straipsnį, 28 straipsnio 1, 2 dalis ir daugelį kitų šio įstatymo nuostatų). Nors įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs pagrindą grąžinti sumokėtą žyminį mokestį, jeigu atskirasis skundas bankroto ar restruktūrizavimo byloje yra tenkinamas (CPK 87 straipsnio 1 dalies 8 punktą), tačiau ši nuostata taikoma jau pasibaigus apeliaciniam procesui, taigi ji neeliminuoja teisės į teisminę gynybą suvaržymo.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Šioje byloje teisėjų kolegija konstatavo, kad esant CPK ir kituose įstatymuose nustatytiems atleidimo nuo žyminio mokesčio pagrindams, asmenys neturi mokėti žyminio mokesčio tiek už CPK 83 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai nurodytus dokumentus (ieškinius, priešieškinius, pareiškimus, apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat už prašymus atnaujinti procesą), tiek už CPK 83 straipsnio 2 dalyje tiesiogiai nenurodytus procesinio pobūdžio dokumentus (prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, atskiruosius skundus dėl nutarčių dėl laikinųjų apsaugos priemonių, atskiruosius skundus bankroto ar restruktūrizavimo byloje).

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad šioje nutartyje pateiktu teisės aiškinimu CPK 80 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto teisinio reglamentavimo esmė nėra paneigiama, kadangi atskirieji skundai bankroto ar restruktūrizavimo byloje žyminiu mokesčiu neapmokestinami tik esant CPK ar kituose įstatymuose nustatytiems atleidimo nuo žyminio mokesčio pagrindams, pvz., kai atskiruosius skundus paduoda bankrutuojančio ar restruktūrizuojamo asmens darbuotojai (CPK 83 straipsnio 1 dalies 1 punktas), valstybės ir savivaldybės institucijos, siekdamos apginti valstybės ar savivaldybės interesus (pvz., Valstybinė mokesčių inspekcija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir pan.) (CPK 83 straipsnio 1 dalies 5 punktas, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 41 straipsnio 8 dalis), Lietuvos bankas, akcinė bendrovė Turto bankas, valstybės įmonė Valstybės turto fondas (CPK 83 straipsnio 1 dalies 11 punktas), asmenys, kuriems iškeltos bankroto ar restruktūrizavimo bylos (CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punktas), kreditoriai, pareiškę finansinius reikalavimus bankroto ar restruktūrizavimo byloje, kai pirmosios instancijos teismas jų reikalavimų netenkina visiškai arba iš dalies, – dėl teismo nutarties netenkinti jų reikalavimo ar jo dalies (CPK 83 straipsnio 1 dalies 9 punktas), asmenys, kurių atleidimo nuo žyminio mokesčio pagrindai

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

įtvirtinti kituose įstatymuose (pvz., asmenys, turintys teisę į antrinę teisinę pagalbą). Kitais atvejais, siekiant užtikrinti nemokumo procesų efektyvumą ir apriboti nepagrįstus skundus, žyminis mokestis už atskiruosius skundus bankroto ar restruktūrizavimo bylose CPK 80 straipsnio 2 dalies pagrindu yra mokamas. Pvz., žyminį mokestį moka bankrutuojančio ar restruktūrizuojamo asmens kreditoriai – už visus bankroto ar restruktūrizavimo bylose kylančius ginčus, išskyrus dėl savo pareikšto reikalavimo patvirtinimo, taip pat bankrutuojančio ar restruktūrizuojamo juridinio asmens dalyviai ar kiti bankroto ir restruktūrizavimo bylose sprendžiamais klausimais suinteresuoti asmenys (laiduotojai, garantai ir pan.), nemokumo administratorius, kai ginčas išimtinai susijęs su jo statusu ir (ar) interesu (pvz., dėl administravimo išlaidų dydžio, atlyginimo, atstatydinimo ar pan.), ir kt.

Civilinėje byloje Nr. [2-1439-943/2020](#), sprendama dėl teismo sprendimo vykdymo išdėstymo instituto taikymo ir laikinosios apsaugos priemonės – išieškojimo vykdymo procese sustabdymo – taikymo galimybės, pareiškus prašymą išdėstyti teismo sprendimo vykdymą ar jį atidėti, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad, atsižvelgiant į priverstinio vykdymo tikslus ir ypatumus, prašymo išdėstyti teismo sprendimo vykdymą ar jį atidėti pateikimas ribojamas. CPK 284 straipsnio nuostatų įgyvendinimas reiškia nukrypimą nuo bendrosios sprendimo vykdymo tvarkos, todėl toks prašymas be apribojimų gali būti pateiktas teismui iki priverstinio vykdymo pradžios (vykdomojo dokumento pateikimo ir priėmimo vykdyti momento), o vėlesnis tokio prašymo pateikimas galimas tik išimtiniais atvejais. Sąlygos, kurioms esant galėtų būti sprendžiami CPK 284 straipsnyje nurodyti klausimai net ir pradėjus priverstinius teismo sprendimo vykdymo veiksmus, teisėjų kolegijos vertinimu, turėtų būti

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

siejamos su aplinkybėmis, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos skolininkui bylos nagrinėjimo metu, atsirado tik po teismo sprendimo įsiteisėjimo bei yra nulemtos objektyvių priežasčių (pvz., sunki skolininko liga, netikėtas pajamų šaltinio ne dėl skolininko kaltės praradimas, turto netekimas dėl ne nuo jo valios priklausančių priežasčių – gaisras, vagystė ir pan.).

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad CPK 284 straipsnio normas aiškinant taip, kad jos suteikia skolininkui neribotą galimybę kreiptis į teismą dėl sprendimo vykdymo išdėstymo ir tuo atveju, kai prašomas išdėstyti teismo sprendimas jau yra vykdomas priverstinai, ne tik prieštarautų aptartiems proceso koncentracijos bei ekonomiškumo principams, bet ir sudarytų sąlygas galimai piktnaudžiauti tokia procesine teise, t. y. bet kuriuo momentu įsiterpti į vykdymo procesą ir jį sustabdyti.

Paprastai prašymas išdėstyti teismo sprendimo vykdymą ar jį atidėti turi būti pateiktas teismo nagrinėjimo metu (tokiu atveju dėl jo pagrįstumo pasisakoma teismo sprendimu) arba po teismo sprendimo priėmimo, bet ne vėliau kaip iki priverstinio vykdymo pradžios. Priešingas aiškinimas pažeistų teisinio tikrumo principą ir neužtikrintų teismo sprendimo privalomumo bei neproporcingai ribotų išieškotojo interesus. Skolininko interesai yra pakankamai užtikrinami suteikiant jam galimybę pasinaudoti teismo sprendimo įvykdymo išdėstymo ar atidėjimo institutu teismo nagrinėjimo stadijoje arba iš karto po jos, iki priverstinio vykdymo pradžios pateikiant teismui įrodymus apie turtingą padėtį ar kitas aplinkybes, objektyviai trukdančias įvykdyti teismo sprendimą per įmanomai trumpiausią terminą. Be to, ir vykdymo procese skolininkas turi teisę prašyti vykdomąjį dokumentą vykdančio antstolio atidėti vykdymo veiksmus ar sudaryti taikos sutartį su išieškotoju. Vien skolininko delsimas pateikti prašymą išdėstyti teismo sprendimo vykdymą gali būti pagrindas tokį prašymą atmesti.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Teisėjų kolegija konstatavo, kad teismo sprendimo įsiteisėjimas ir jo priėmimas vykdyti priverstine tvarka, nesant ypatingų sąlygų, siejamų su aplinkybėmis, kurios nebuvo ir negalėjo būti žinomos skolininkui bylos nagrinėjimo metu, eliminuoja proceso šalies galimybę prašyti modifikuoti teismo sprendimą, teikiant bylą išnagrinėjusiam pirmosios instancijos teismui CPK 284 straipsnyje numatytus prašymus išdėstyti teismo sprendimo vykdymą ar jį atidėti.

Dėl laikinosios apsaugos priemonės taikymo apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija nurodė, kad prašymas išdėstyti teismo sprendimo vykdymą dalimis negali būti vertinamas kaip sukuriantis materialius teisinius padarinius priverstinio vykdymo proceso atžvilgiu. Tai yra procesinė šalies teisė, tačiau tokios procesinės teisės įgyvendinimas negali paneigti teismo sprendimo dėl priteisimo privalomumo ir vykdytinumo savybių. Nors teismų praktikoje pripažįstama, kad taikant laikinasias apsaugos priemones gali būti užtikrinami ne tik ieškinio materialiniai teisiniai reikalavimai, bet ir išimtiniais atvejais procesiniai reikalavimai (pvz., dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo), tačiau ir tokiu atveju negalima teigti, kad bet kokio procesinio prašymo pateikimas teismui sudaro sąlygas laikinosiomis apsaugos priemonėmis stabdyti išieškojimą vykdymo procese. Tokio teismo vertinimo nepaneigia ir apelianto nurodoma aplinkybė, kad netaikius laikinųjų apsaugos priemonių gali susidaryti situacija, kad, teismui išnagrinėjus prašymą ir išdėsčius teismo sprendimo vykdymą, jis jau būtų įgyvendintas priverstinai pardavus atsakovo šeimos turtą. Teismo sprendimo pagrindu išduoto vykdomojo dokumento įvykdymas per įmanomai trumpiausią terminą ir yra priverstinio vykdymo tikslas. Šis tikslas negali būti laikomas neteisėtu ar kaip nors pažeidžiančiu skolininko interesus. Kaip minėta, teismo sprendimo vykdymo atidėjimas ar išdėstymas nėra įsiteisėjusio teismo sprendimo modifikavimas, net ir patenkinus tokį prašymą, skolininko

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

prievolių apimtis pagal tokį teismo sprendimą liks nepakitusi. Todėl, teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant prašymus, pateiktus CPK 284 straipsnio nustatyta tvarka, negali būti taikomos laikinosios apsaugos priemonės, numatytos CPK 145 straipsnio 1 dalies 10 punkte.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-700-407/2020](#), nagrinėdama akcininkų solidarios atsakomybės klausimą pagal bankrutavusios bendrovės prievoles, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad akcininkų susirinkimo protokole esantis punktas apie asmeninę atsakomybę už įmonės prievolę gali būti prilyginamas rašytiniam fizinių asmenų sandoriui, kadangi jis pasirašytas visų šalių – paskolos davėjo ir atsakovų, be to, nepaisant to, jog protokolo Nr. 3 pavadinimas yra „Akcininkų susitarimas dėl akcijų disponavimo apribojimo“, tačiau jo 6 punkte aiškiai išreikšta suderinta šalių valia ir atsakovų įsipareigojimas atsakyti pagal įmonės prievoles jos nesėkmės atveju.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-676-241/2020](#), pasisakydama dėl apeliacinės instancijos teismui pateikto asmens prašymo įtraukti į bylos nagrinėjimą trečiuoju asmeniu, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad šis prašymas pareikštas po pirmosios instancijos teismo sprendimo iš esmės priėmimo, bylai su ieškovo apeliaciniu skundu jau esant perduotai apeliacinės instancijos teismui. Kadangi trečiojo asmens įtraukimas į bylą apeliacinės instancijos teisme nėra galimas (CPK 47 straipsnio 1 dalis), todėl vien šiuo pagrindu prašymas įtraukti į bylą trečiuoju asmeniu negali būti tenkinamas.

Taip pat teisėjų kolegija pažymėjo, kad bankrutuojančios (bankrutavusios) įmonės kreditoriai naudojami trečiųjų asmenų, nepareiškančių savarankiškų

reikalavimų, procesinėmis teisėmis, bankroto byloje, o ne ginčo teiseną nagrinėjamoje byloje, kaip šiuo atveju. Todėl vien aplinkybė, kad bendrovė yra bankrutavusios atsakovės kreditorė, nelemia kreditorės įtraukimo trečiuoju asmeniu šioje ginčo teiseną nagrinėjamoje byloje. Atsakovė yra atstovaujama bankroto administratorės, ginančios tiek atsakovės, tiek ir visų jos kreditorių teises ir teisėtus interesus.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-686-464/2020](#), sprendama byla pirmosios instancijos teisme nagrinėjusio teisėjo šališkumo klausimą, LAPT nurodė, kad tokia situacija, kai byla išnagrinėja ir joje procesinį teismo sprendimą priima teisėjas, kurio sutuoktinė dirba toje pačioje advokatų kontoroje, kaip ir vienam iš byloje dalyvaujančių asmenų atstovaujantis advokatas, objektyviam stebėtojui iš tiesų gali kelti abejonių dėl tokio teisėjo nešališkumo, nepaisant to, kad subjektyvus nešališkumo kriterijus šiuo atveju nenustatytas.

Civilinėje byloje Nr. [2-1509-302/2020](#), sprendamas civilinės bylos teisingumo klausimą, LAPT pažymėjo, kad prašoma priteisti žala kildinama ne iš žalos, padarytos pažeidžiant nustatytas pacientų teises, atlyginimo, o iš Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veiksmų, nustatant ieškovei jos nedarbingumo lygį, todėl šiuo atveju CPK 27 straipsnio 8 punkto nuostatos netaikomos. Ieškiniu reikalaujamos atlyginti neturtinės žalos dydis neturi įtakos rūšiniam bylos teisingumui, taigi, nepriklausomai nuo prašomos priteisti neturtinės žalos dydžio, tokia byla, išskyrus tuos atvejus, kai prašoma priteisti neturtinę žalą, padarytą pažeidžiant nustatytas pacientų teises, teisinga apylinkės teismui, o tuo atveju, kai reikalaujama atlyginti ir neturtinę, ir turtinę žalą, rūšinį bylos teisingumą iš esmės lemia tik turtinės žalos dydis.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1683-553/2020](#), spręsdamas klausimą dėl restruktūrizavimo plano paveikiamų kreditorių, LAPT pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 2 straipsnio, kuriame apibrėžtos pagrindinės šio įstatymo sąvokos, 9 dalyje nustatyta, kad juridinio asmens restruktūrizavimo plano paveikiamas kreditorius – tai kreditorius, kurio civilines teises ir (ar) pareigas dėl juridiniam asmeniui suteikiamos pagalbos finansiniams sunkumams įveikti tiesiogiai sukuria, pakeičia ar panaikina restruktūrizavimo planas. JANĮ 2 straipsnio 18 dalyje nustatyta, kad pagalba juridinio asmens finansiniams sunkumams įveikti yra kreditorių suteikiama pagalba, apimanti reikalavimo įvykdyti prievolę termino atidėjimą, reikalavimo įvykdyti prievolę ar jos dalį atsisakymą, prievolės pakeitimą kita prievole ir kt.

Teismo vertinimu, lingvistinis ir sisteminis minėtų teisės normų aiškinimas suponuoja, kad juridiniam asmeniui suteikiama pagalba finansiniams sunkumams įveikti neturėtų būti siejama išimtinai tik su kreditoriaus savanorišku sutikimu, patvirtinimu (žodiniu, rašytiniu) atitinkamai modifikuoti savo prievolę skolininkui ir (ar) kitaip padėti jam įveikti finansinius sunkumus. JANĮ 104 straipsnyje nustatyta, kad už restruktūrizavimo plano parengimą atsako juridinio asmens (skolininko) vadovas. Šiame plane juridinio asmens vadovas, be kita ko, numato priemones, kuriomis bus siekiama įveikti finansinius sunkumus. Šios priemonės gali būti įvairios ir nebūtinai suderintos su skolininko kreditoriais. Viena tokių priemonių – plane numatomi atitinkami kreditorių finansinių reikalavimų tenkinimo terminai – neabejotinai paveikia kreditorių teises, todėl tokie kreditoriai (nepaisant to, kad jie nėra sudarę atskiro susitarimo su skolininku pratęsti prievolės jiems įvykdymo terminą, išdėstyti prievolės įvykdymą ar kitaip

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

padėti skolininkui įveikti finansinius sunkumus) taip pat laikytini restruktūrizavimo plano paveikiamais kreditoriais.

Teismas konstatavo, kad restruktūrizavimo plano paveikiamais kreditoriais laikytini iš esmės visi kreditoriai, kurių prievolių įvykdymo terminai yra suėję, nepriklausomai nuo to, ar jie yra sutikę daryti skolininkei nuolaidas, ar ne.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-697-330/2020](#), sprendama sandorių pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo klausimą, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 1.82 straipsnį yra taikoma prezumpcija, kad kita sandorio šalis veikė sąžiningai, o jos nesąžiningumas privalo būti įrodytas vadovaujantis bendrosiomis civilinio proceso įrodinėjimo taisyklėmis. Vien tik tokia aplinkybė, kad viena sandorio šalis pasitikėjo kita sandorio šalimi ir nesuabejojo jai pateiktų dokumentų tikrumu, jokia būdu negali būti pripažįstama patikinčios sandorio šalies nesąžiningumu, kadangi toks pripažinimas teisinėje sistemoje įtvirtintų nesąžiningumo prezumpciją.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-725-516/2020](#), sprendama žalos atlyginimo klausimą, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad vien tai, kad žuvusioji gaudavo mažesnę darbo užmokestį, nepatvirtina, jog ji buvo savo tėvų išlaikytinė. Jei žuvusiosios atlyginimas buvo nedidelis, tai nereiškia, kad dėl šios aplinkybės jos nedarbingi tėvai neteko teisės į išlaikymą ar kad žuvusioji neprisidėjo prie tėvų poreikių tenkinimo. Žuvusiosios teiktą išlaikymą (paramą) reikėtų vertinti ne tik finansine išraiška. Išlaikymas gali būti teikiamas įvairiomis formomis, įskaitant išlaikymą natūra, kasdieniu rūpesčiu ir pagalba buityje ar ūkyje, kurios, be kita ko, turi ir ekonominę vertę.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Civilinėje byloje Nr. [e2-1662-241/2020](#), nagrinėdamas klausimą dėl JANĮ 70 straipsnio 3 dalyje taikymo, LAPT nurodė, kad teismui, nagrinėjančiam klausimą dėl juridinio asmens bankroto pripažinimo tyčiniu, įpareigojimas įvardyti atsakingus asmenis, kurių veikimas ar neveikimas sukėlė tyčinį bankrotą, atsirado tik nuo 2020 m. sausio 1 d., kai įsigaliojo JANĮ, kurio 70 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas toks įpareigojimas.

Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas JANĮ 70 straipsnio 3 dalies normos turinį, padarė išvadą, kad ši norma, nors ir turi procesinės teisės požymių, tačiau iš esmės yra materialioji. Tokią išvadą pagrindžia JANĮ 70 straipsnio 3 dalies taikymo tikslas – ja siekiama nustatyti už tyčinį bankrotą atsakingus asmenis, t. y. tokiems asmenims sukuriama tam tikros teisės ir pareigos (atsiranda teisiniai padariniai). Teismui pritaikius JANĮ 70 straipsnio 3 dalies normą, nustatomos buvusių juridinių asmenų valdymo organų ir (ar) dalyvių civilinės atsakomybės sąlygos, konkrečiai šių asmenų neteisėti veiksmai ir kaltė.

Atsakingų už tyčinį bankrotą asmenų nustatymas yra išimtinai susijęs su tyčinio bankroto apibrėžtimi, sąlygų (požymių) įvertinimu, kurie pripažįstami materialiosios teisės normomis. Tokiu atveju JANĮ 70 straipsnio 3 dalies norma turi būti taikoma ne savarankiškai, o kartu su JANĮ 70 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta tyčinio bankroto samprata ir to paties straipsnio 2 dalyje nustatytais tyčinio bankroto požymiais. Todėl JANĮ 70 straipsnio 3 dalies norma negali būti taikoma su ankstesne Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 2 straipsnio 12 dalyje nustatyta tyčinio bankroto apibrėžtimi ir ĮBĮ 20 straipsnio 2 dalyje nurodytais jo požymiais.

Civilinėje byloje Nr. [2-1702-553/2020](#), pasisakydamas dėl įrodinėjimo naštos paskirstymo sprendžiant nemokumo bylos iškėlimo klausimą,

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Lietuvos apeliacinis teismas sutiko su apeliante, kad įmonės dalies pardavimas, atsiskaitant su visais kreditoriais, ir jos restruktūrizavimas yra kreditoriams kur kas ekonomiškai palankesni jų skolininko nemokumo sprendimo būdai. Nepaisant to, tiek kreditoriai, tiek nemokaus juridinio asmens dalyviai, siekdami išspręsti nemokumo padėtį kitomis priemonėmis nei bankroto procesu, turi veikti per įstatyme nustatytus terminus, nes juridinio asmens nemokumas negali tęstis neapibrėžtą laiką tarpą.

Tai, kad bankroto procese suinteresuotos šalys turi ribotą laiką tarpą veikti, siekdamas išsaugoti įmonę, išplaukia iš kreditorių interesų pusiausvyros principo (nemokumo veiksmingumo). JANĮ 1 straipsnio 1 dalyje pabrėžiama, kad šio įstatymo tikslas – sudaryti sąlygas veiksmingam juridinių asmenų nemokumo procesui, užtikrinant kreditorių ir juridinių asmenų interesų pusiausvyrą. Kaip jau ne kartą yra akcentavęs kasacinis teismas, aiškindamas iki JANĮ galiojusio JBĮ nuostatas, bankroto procese turi būti siekiama kuo operatyviau užbaigti bankroto procedūras nutraukiant bankroto bylą arba likviduojant bankrutavusią įmonę. Tam tikrais atvejais, pvz., kylant bankrutuojančiai įmonei priklausančio turto rinkos kainoms ir pan., įmonės dalyviai ar savininkai gali būti suinteresuoti vilkinti bankroto procedūras, nes, didėjant įmonės turto vertei, kinta jos skolų ir turto santykis, kuris yra nemokumo kriterijus.

Teismas pažymėjo, kad kasacinio teismo praktikoje tokia bankroto proceso eiga pripažįstama neleistina, nes pažeidžia kreditorių teisėtus interesus iš skolininko kuo greičiau gauti jiems priklausančias lėšas, t. y. neatitinka bankroto bylos dalyvių interesų pusiausvyros principo. Dėl to bankroto bylą nagrinėjantis teismas turi užtikrinti byloje dalyvaujančių asmenų interesų pusiausvyros išsaugojimą. LAPt vertinimu, šie kasacinio teismo išaiškinimai tebėra aktualūs ir aiškinant iš esmės identiškus JANĮ tikslus.

Civilinėje byloje Nr. [2-1730-781/2020](#), spręsdamas klausimą dėl sprendimui dėl įmonės pabaigos priimti taikytino reglamentavimo, LAPT, įvertinęs ĮBĮ 30–32 straipsnių normas, darė išvadą, kad įmonės likvidavimo etapas prasideda teismui pripažinus įmonę bankrutavusia ir pradėjus likvidavimo procedūras, kurių metu sprendžiami su turto realizavimu, iš kurio gali būti vykdomas kreditorių reikalavimų patenkinimas, susiję klausimai bei kuriuos išsprendus užbaigiamos įmonės bankroto procedūros ir kartu bankroto byla, priimant teismui sprendimą dėl įmonės pabaigos. Tiek likvidavimo dėl bankroto, tiek juridinio asmens pabaigos procedūros, kurias sieja įmonės likvidacinis tikslas, nėra savarankiškos procedūros, o sudaro bendrą įmonės likvidavimo etapą, kuris pradedamas įmonės pripažinimu bankrutavusia ir užbaigiamas teismui priėmus sprendimą dėl įmonės pabaigos. Juridinio asmens turto realizavimo procedūros yra sudedamoji įmonės likvidavimo dalis.

Byloje nustatyta, kad bendrovė bankrutavusia ir likviduojama dėl bankroto buvo pripažinta Vilniaus apygardos teismo 2019 m. birželio 6 d. nutartimi, įsiteisėjusia 2019 m. birželio 18 d. Bankroto administratorė su prašymu priimti sprendimą dėl įmonės pabaigos kreipėsi į teismą 2020 m. spalio 7 d., t. y. galiojant JANĮ.

Teismas pažymėjo, kad įmonės likvidavimo etapas buvo pradėtas ir įgyvendinamas galiojant ĮBĮ nuostatomis. Juridinio asmens pabaigos procedūra nelaikytina savarankiška procedūra, todėl aplinkybė, kad bankroto administratorės prašymas priimti sprendimą dėl įmonės pabaigos pateiktas teismui 2020 m. spalio 7 d. ir dalies įstaigos turto realizavimo veiksmai buvo vykdomi 2020 m., t. y. jau po JANĮ įsigaliojimo, nelemia JANĮ nuostatų nagrinėjamam klausimui taikymo, nes nagrinėjančio įmonės bankroto bylą teismo sprendimas dėl įmonės pabaigos yra likvidacinių veiksmų, pradėtų pripažinus

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

įmonių bankrutavusia 2019 m., užbaigimas, o ne savarankiška procedūra.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1664-553/2020](#), spręsdamas klausimą dėl kreditorių komiteto sudarymo teisėtumo, LAPT nurodė, kad kreditorių komiteto sudarymo klausimą sprendžia tik kreditorių susirinkimas ir teismas pastarojo sprendimus gali panaikinti tik įstatyme nustatytais pagrindais.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1712-553/2020](#), spręsdamas sprendimo vykdymo atidėjimo klausimą, LAPT nurodė, kad JANĮ 63 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog juridinis asmuo bankroto proceso metu turi teisę vykdyti ūkinę komercinę veiklą tik tuo atveju, jeigu tos veiklos rezultatas mažintų kreditorių reikalavimų sumą labiau negu tai ūkinei komercinei veiklai naudojamo turto pardavimas ar perdavimas šiame įstatyme nustatyta tvarka. Teismo vertinimu, lingvistinis bei loginis šios teisės normos aiškinimas sudaro pagrindą daryti išvadą, kad sprendimas tęsti bankrutuojančio juridinio asmens ūkinę komercinę veiklą turi būti pagrįstas tuo, jog nurodytos veiklos vykdymas šio asmens kreditoriams bus naudingesnis nei įprastinė kreditorių finansinių reikalavimų bankroto procese tenkinimo praktika – bendrovei priklausančio turto pardavimas ar perdavimas. Tokį pagrindimą turėtų pateikti nemokumo administratorius. Ši išvada padaryta atsižvelgiant į tai, kad po bankroto bylos juridiniam asmeniui iškėlimo būtų nemokumo administratorius perima jo valdymą. Kadangi nemokumo administratorius disponuoja bankrutuojančios bendrovės turtu ir informacija apie jos veiklą, finansiniais duomenimis, be to, bankroto procese atstovauja ne tik bankrutuojančios bendrovės, bet ir jos kreditorių interesams (JANĮ 66 straipsnio 1 dalies 3 punktas), būtent jis gali ir turi objektyviai įvertinti, ar bendrovės ūkinės komercinės veiklos

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

tęsimas jos kreditoriams būtų naudingesnis nei bendrovės turto pardavimas ar perdavimas. Šią išvadą patvirtina ir sisteminis JANĮ normų vertinimas – JANĮ 59 straipsnio 3, 5 punktuose nustatyta, kad įsiteisėjus nutarčiai dėl bankroto bylos juridiniam asmeniui išskelimo nemokumo administratorius sprendžia dėl juridinio asmens prievolių tolesnio vykdymo, atsižvelgdamas į jų ekonominį naudingumą juridiniam asmeniui ir jo kreditoriams, vertina ūkinės komercinės veiklos vykdymo atitiktį šio įstatymo 63 straipsnio 1 dalyje nustatytiems reikalavimams.

Tai, kad JANĮ 63 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog sprendimą dėl ūkinės komercinės veiklos vykdymo priima kreditorių susirinkimas, nesudaro pagrindo manyti, kad kreditorių susirinkimui priimant nurodytą sprendimą siūlymas tęsti bankrutuojančio juridinio asmens ūkinę komercinę veiklą neturėtų būti pagrįstas pirmiau nurodytu įvertinimu dėl veiklos vykdymo didesnės naudos kreditoriams nei atsiskaitymas su jais kitais įstatyme nustatytais būdais.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1590-790/2020](#), spręsdamas darbo ginčo teisingumo klausimą, kai ginčą inicijuoja nemokus darbdavys, LApT pažymėjo, kad nei Lietuvos Respublikos darbo kodekse (toliau – DK), nei bankroto teisinius santykius reglamentuojančiame JANĮ nėra nustatyta išimčių, kad darbo ginčai, kylantys iš darbo teisinių santykių, kurių šalis yra bankrutuojantis juridinis asmuo, turėtų būti nagrinėjami kitokia nei DK nustatyta darbo ginčų nagrinėjimo tvarka. Aktualiaame bankroto teisinius santykius reglamentuojančiame įstatyme nėra nustatyta, kad visi bankrutuojančios įmonės ginčai turi būti sprendžiami bankroto bylą nagrinėjančiame teisme. Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą nauji ginčai, kuriuose reikalavimus reiškia bankrutavusi įmonė, nagrinėjami pagal bendrąsias CPK nustatytas teisingumo taisykles. Išdėstytos aplinkybės

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

suponuoja išvadą, kad ieškovės, kaip bankrutavusio juridinio asmens, statusas šiuo atveju nekeičia DK nustatytos darbo ginčų nagrinėjimo tvarkos.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-699-1120/2020](#), sprendama dėl vadovo civilinės atsakomybės sąlygų pagal ĮBĮ 8 straipsnio 4 dalį, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad dėl pačių kreditorių itin ilgo (beveik dešimtys metų) delsimu, suvokiant, kad skolininkas yra nemokus ir skolų išieškojimas iš esmės yra dėl susidariusių delspinigių ir palūkanų, padidėjusi nemokios bendrovės skola negali būti prilyginama vadovo delsimu inicijuoti bankroto bylą padarytai žalai.

Net ir tuo atveju, jei byloje būtų nustatytas žalos padarymo faktas, t. y. kad dėl atsakovo delsimu sumažėjo kreditorių galimybės gauti didesnę dalį savo reikalavimų patenkinimo, sprendžiant dėl priteistinos žalos dydžio, turi būti atsižvelgiama į kreditorių pareigą sumažinti nuostolius, kylančius dėl neteisėtų skolininko veiksmų, ir neleisti jiems neprotingai didėti. CK 6.259 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu prievolė neįvykdyta arba netinkamai įvykdyta dėl abiejų šalių kaltės, skolininko atsakomybė atitinkamai gali būti sumažinta arba jis gali būti visiškai atleistas nuo atsakomybės. Ši taisyklė taikoma ir tais atvejais, kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo prisidėjo prie prievolės neįvykdymo ar dėl netinkamo jos įvykdymo padarytų nuostolių padidėjimo, taip pat kai kreditorius tyčia arba dėl neatsargumo nesiėmė priemonių nuostoliams sumažinti. Taigi, sprenddamas dėl žalos dydžio, teismas turi įvertinti, ar žala nėra susijusi su nepateisinamu kreditoriaus delsimu pareikalauti įvykdyti prievolę.

Teisėjų kolegija konstatavo, kad nėra pagrindo spręsti, jog valstybinio socialinio draudimo įmokos, delspinigiai, procesinės palūkanos ir nesumokėtos palūkanos

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

yra bendrovės kreditorių žala ĮBĮ 8 straipsnio 4 d. prasme, nes net ir atsakovui laiku inicijavus bankroto bylą nepadidėtų ieškovės kreditorių galimybė gauti didesnę dalį reikalavimų patenkinimo. Civilinės atsakomybės institutu siekiama grąžinti kreditorių į tą padėtį, kurioje jis būtų buvęs, jei ne skolininko neteisėti veiksmai, t. y. esminė civilinės atsakomybės funkcija yra kompensacinė, todėl priteisiamas žalos dydis negali viršyti kreditoriaus realiai patirtų nuostolių dydžio. Jei įmonės vadovas būtų laiku kreipęsis dėl bankroto bylos iškėlimo bendrovei, kreditoriai iš esmės nebūtų išsietišką nei pagrindinių skolų, nei susikaupusių papildomų reikalavimų, todėl atsakovo delsimas nesumažino jų galimybių gauti savo reikalavimo patenkinimą.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1574-943/2020](#), spręsdamas byloje kilusio ginčo teisingumo klausimą, LAPT pažymėjo, kad civilinės bylos priskyrimą šeimos bylų kategorijai lemia civilinių teisinių santykių, iš kurių yra kilęs šalių ginčas, atsiradimo pagrindas, t. y. šių santykių prigimtis. Byloje ginčas kilo ne dėl šeimos turto padalijimo, o dėl sandorių pripažinimo negaliojančiais prokurorui pareiškus ieškinį viešajam interesui ginti. Nors sutuoktinių turto pasidalijimo sutartimi buvo padalytas sutuoktiniams priklausęs turtas, tačiau ieškinyje grindžiamas bendraisiais sandorių negaliojimo pagrindais ir siekiama sugrąžinti turtą buvusiai turto savininkei, kad į grąžintą turtą būtų galima nukreipti išieškojimą išieškant neteisėtais veiksmais padarytą žalą. Todėl pripažintina, kad tarp šalių kilęs ginčas pagal ieškinyje suformuluotą pagrindą ir dalyką pirmosios instancijos teismo negalėjo būti priskirtas bylų, kylančių iš šeimos teisinių santykių, kategorijai.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1728-450/2020](#), spręsdamas nemokumo administratoriaus sprendimo sušaukti pirmąjį kreditorių susirinkimą teisėtumo klausimą,

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

LApT nurodė, kad JANĮ 24 straipsnyje reglamentuojamas specifinis restruktūrizavimo bylos iškėlimas, kai kartu su pareiškimu dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo teismui pateikiamas tvirtinti ir restruktūrizavimo planas. Šio restruktūrizavimo bylos iškėlimo ypatumas yra tas, kad teismas, iškeldamas restruktūrizavimo bylą, kartu patvirtina ir įmonės restruktūrizavimo planą. Tokiu atveju teismas ta pačia nutartimi iškelia restruktūrizavimo bylą ir patvirtina restruktūrizavimo planą (JANĮ 24 straipsnio 1 dalis). Jeigu teismas yra priėmęs sprendimą nutraukti restruktūrizavimo bylą ir nuo šio sprendimo įsiteisėjimo dienos praėjo mažiau kaip 5 metai, juridiniam asmeniui restruktūrizavimo byla gali būti iškelta tik kartu patvirtinant restruktūrizavimo planą (JANĮ 24 straipsnio 3 dalis). Taigi jeigu restruktūrizavimo byla keliamą pagal JANĮ 24 straipsnio 3 dalį, restruktūrizavimo planas yra sudedamoji pareiškimo dėl restruktūrizavimo bylos iškėlimo dalis. Tokiu teisiniu reglamentavimu įstatymų leidėjas siekia užkirsti kelią piktnaudžiauti restruktūrizavimo procesu, užtikrinti teisinį stabilumą ir tikrumą, proceso ekonomiškumą ir veiksmingumą. Todėl restruktūrizavimo byla bendrovei galėjo būti keliamą tik kartu patvirtinant restruktūrizavimo planą, kuriam prieš tai turi būti pritarę kreditoriai.

Teismas pažymėjo, kad pagal JANĮ 110 straipsnio 1 dalį restruktūrizavimo plano projektas, pavirtintas JANĮ 106–107 straipsniuose nustatyta tvarka juridinio asmens dalyvių ir kreditorių, turi būti pateiktas teismui ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo nutarties iškelti restruktūrizavimo bylą įsiteisėjimo dienos. Tokiu atveju, t. y. jau esant iškeltai juridinio asmens restruktūrizavimo bylai, kreditoriai apie susirinkimą dėl restruktūrizavimo plano projekto patvirtinimo turi būti informuoti JANĮ 47 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka. Nagrinėjamu atveju JANĮ 106–107 straipsniuose nustatyta tvarka patvirtintas restruktūrizavimo plano projektas turėjo būti teismui pateiktas iki restruktūrizavimo bylos iškėlimo,

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

tačiau tai nereiškia, kad tokiu atveju teismas, spręsdamas restruktūrizavimo plano projekto patvirtinimo klausimą, neturi pagrindo atsižvelgti ir įvertinti aplinkybių dėl kreditorių informavimo apie restruktūrizavimo plano projekto tvirtinimo procedūrą. Šių aplinkybių teisinę reikšmę patvirtina ne tik JANĮ nuostatos, kad restruktūrizavimo plano projektui turi pritari šio plano paveikiami kreditoriai grupėse (JANĮ 107 straipsnis) ir kad teismas turi patvirtinti restruktūrizavimo planą (JANĮ 111 straipsnis), bet ir nemokumo proceso efektyvumo, kreditorių lygiateisiškumo bei skaidrumo principai (JANĮ 3 straipsnis). JANĮ nenustatyta atskira juridinio asmens, kuriam siekiama iškelti restruktūrizavimo bylą, kreditorių informavimo apie restruktūrizavimo plano projekto patvirtinimą tvarka, tad tai, ar plano paveikiami kreditoriai buvo informuoti, kiekvieno atveju turi įvertinti teismas.

Civilinėje byloje Nr. [e2-1578-943/2020](#), spręsdamas laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą, LAPT pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju pirmosios instancijos teismas vertino, jog ieškovės nurodomos Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. balandžio 15 d. ir 2020 m. gegužės 29 d. nutartimis civilinėje byloje Nr. eB2-200-460/2020 nustatytos aplinkybės nepagrindžia, jog atsakovas ketina slėpti ar perleisti turimą turtą, kad išvengtų būtent šioje byloje jam pateiktų reikalavimų. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad nagrinėjamoje byloje susiklosčiusioje situacijoje atsakovo nešąžiningumo įrodinėjimo našta nepagrįstai buvo apsunkinta. Minėtomis teismo nutartimis atsakovui buvo skirtos nuobaudos už teismo įpareigojimų nevykdymą kaip buvusiam bankrutavusios bendrovės (ieškovės) vadovui, t. y. nuobaudos, susijusios su vadovo pareigų tinkamu (netinkamu) vykdymu. Toks atsakovo elgesys vertinant jį sąžiningumo aspektu patvirtina jo nenorą paklusti bendroms elgesio taisyklėms ir tokio elgesio tęsimą net ir tada, kai jam buvo taikytos teismo

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

sankcijos. Atsakovui taikytų sankcijų pagrindinis tikslas yra drausminti nesąžiningus, neveiklius bankrutuojančios įmonės vadovus, ignoruojančius teismo sprendimų privalomumą, priversti juos kuo greičiau pateikti bankroto procedūras vykdančiam bankroto administratoriui įmonės finansinius bei kitus svarbiausius su įmonės veikla susijusius dokumentus, kad būtų galima vykdyti bankroto procedūras; jeigu įmonės valdymo organai nepateikė teismo reikalaujamų dokumentų bei įmonės turto dėl objektyvių priežasčių, teismas turėtų panaikinti jiems paskirtą baudą, tačiau įrodinėjimo pareiga, jog egzistuoja pateisinama priežastis nepateikti bankroto administratoriui teismo įsiteisėjusioje nutartyje nurodytų dokumentų, tenka valdymo organams.

Atsakovas nepateikė duomenų, dėl kokių nuo jo valios nepriklausančių priežasčių nebuvo vykdomos įstatymuose įtvirtintos pareigos ir privalomi teismo nurodymai, todėl teismas nusprendė, kad jo atsisakymas vykdyti tokius nurodymus patvirtina jo nesąžiningumą ir yra pakankamas konstatuoti poreikį nagrinėjamoje byloje taikyti laikinąsias apsaugos priemones.

Civilinėje byloje Nr. [e2A-737-1120/2020](#), pasisakydama dėl advokato galimybės atstovauti tiek atsakovui, tiek trečiajam asmeniui, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nurodė, kad CPK nėra numatyto draudimo tam pačiam atstovui atstovauti keliems proceso dalyviams, jei šių interesai byloje nėra priešingi.

LIETUVOS TEISMAI

Lietuvos apeliacinis teismas

Pastaba. Lietuvos apeliacinio teismo apžvalgoje pateikiamos neoficialios procesinių sprendimų santraukos, parengtos tik siekiant informuoti.

Apžvalgoje naudojamos nuotraukos iš Lietuvos apeliacinio teismo ir Artūro Jendovickio archyvų.

Parengė Lietuvos apeliacinio teismo
Teismų praktikos skyrius
Gedimino pr. 40, LT-01503 Vilnius
Tel. (8 70) 663 685, faks. (8 70) 663 060
apeliacinis@apeliacinis.lt
www.apeliacinis.lt

Vilnius, 2020 m.